

Az alkalmazottak nyugtáilletéke.

Irta: Dr. Almásy Károly, pénzügyi titkár.

Az alkalmazottak nyugtáilletéke azon illetékek közé tartozik, amelyet a köztudat a társulati illetékek gyűjtő fogalmával jelöl meg. A társulati alkalmazottak nyugtáilletékét az 1920. évi XXIV. t.-c. 17. §-a szabályozza. A törvény idevonatkozó szakaszát a következő szövegezésben olvashatjuk: „Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, társaságok és intézetek tartoznak a szolgálatukban álló hivatalnokoknak, altiszteknek, szolgálóknak, továbbá az igazgatóság, felügyelőbizottság . . . tagjainak járandóságai után a nyugtatványi illetéket készpénzben befizetni.” A Pénzügyminiszternek 1933. január 1-én kiadott 2.302/1932. számú rendelete ezen törvényes rendelkezést annyiban tágitja, hogy kiterjeszti a korlátozott felelősségű társaságok járandóságaira is. Az egyéni, közkereseti és betéti társaságoknál alkalmazottak járandóságai ezúttal sem esnek a nyugtáilleték alá. A fenthivatkozott alaptörvény és ennek kiegészítése tárgyában kiadott pénzügyminiszteri rendelet lényege az, hogy a vállalatok az 1932. évi január—április hónapokban kifizetett összes járandóságok együttes összegének 0.5%-át, a május—december hónapokban kifizetett összegének pedig 0.6%-át tartoznak január hó végéig az illetékes adóhivatalnak, Budapesten a központi díj- és illetékkiszabási hivatalnak az általuk elkészített kimutatás alapján a kapott befizetési lappal befizetni. A rendelet azt is tartalmazza, hogy a vállalatok ezt az illetéket alkalmazottaik járandóságaiából levonhatják. Az illeték alapja valamennyi személy részére az egész év folyamán adott összes járandóság együttes összege. Az 1932. évi 2.030/M. E. sz. rendelet az okirati illetékeket 1932. május 1-étől 20%-os rendkívüli pótlékkal felemelte, miertis az alkalmazottak nyugtáilletékére vonatkozó kimutatást úgy kell elkészíteni, hogy abban az 1932. január 1-étől április 30-áig kifizetett járandóságok elkülönítve legyenek, mert a rendkívüli illetékpótlék az április 30-áig kifizetett járandóságokra nem terjed ki. A rendelet 16. §-a szerint a 20%-os illetékpótléket rendszerint azokban az esetekben kell leróni, amelyekben a kincstárnak az illetékhez való joga 1932. április 30.-a után keletkezett. Az alkalmazottak nyugtáilletékére vonatkozólag a kincstár joga az egyes fizetések alkalmával nyílik meg, így tehát az április 30.-a előtt történt kifizetéseknél a 20%-os rendkívüli pótlék követelésének helye nincs. A május 1-től december hó 31-éig kifizetett járandóságok azonban már 20%-os pótlék alá esnek. A kimutatásban a bármely címen kifizetett járandóságok felsorolandók.

A gyakrabban előforduló kifizetések — a fizetés és lakáspénzen kívül — drágasági segélyek, pótlékok (személyi, működési, gyermek- és családipótlékok) jutalmak, túlóradíjak, napidíjak, a kereskedelmi életben szokásos remunerációk, túlóradíjak, jelenlétidíjak.

Nincs helye annak, hogy a vállalatok az illeték alá eső járandóságok valamely csoportját pl. az igazgatóság, felügyelőbizottság tagjainak tiszteletdíjait elkülönítsék, és az arra eső nyugtáilletéket külön kimutatás alapján más alkalommal, pl. közgyűlést követően fizessék be. A kimutatást úgy kell elkészíteni, hogy az alkalmazottak járandóságainak felsorolása után az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjainak tiszteletdíjai következzenek. Ha pedig az igazgatóság tiszteletdíjban nem részesült, alapszabály szerint megillető jutalékban sem, a vállalat nemleges bejelentést köteles adni.

Allandó vita tárgyát képezi, hogy kik azok az alkalmazottak, kikre a törvény rendelkezései vonatkoznak, és milyen járandóságok azok, amelyek után a szóbanforgó illetéket megfizetni a vállalatoknak kötelességük. Hogy ez a kérdés-komplexum mennyi vitára ad alkalmat, és mennyire ellentétes felfogások uralkodnak ezen a téren, leghívebben illusztrálja a Közigazgatási Bíróságnak megjelent 2 ítélete. Az egyik ítéletében a K. B. azzal az indokolással mondotta ki, hogy a villamos vállalat *gépészének* a fizetése után az alkalmazottak nyugtávitányi illetéke fizetendő, hogy hivatalnokoknak nemcsak azok tekintendők, akik fogalmazási, számviteli, vagy kezelési írásos, vagy egyébként is magasabb előképzettséget igénylő szellemi munkát teljesítenek, altiszteknek, szolgáltnak pedig nemcsak azok tekintendők, akik személyi, vagy kézi, s általában testimunkát és szolgálatot teljesítenek, hanem mindazok, akik a napszámosok körét meghaladják, és bármely elnevezés alatt szellemi vagy fizikai, vagy épen vegyes szolgálatot teljesítenek, s mint ilyeneknek szolgálataik fejében bizonyos illetményekhez van a szolgálatadóval szemben jogos, és pedig akár kinevezési okmányon, akár szolgálati szerződésen alapuló igényük. Minthogy a társulat gépésze, a változó illetményeken kívül havi meghatározott fizetést húz, munkaköre a fizikai munkán felül szakismeretet, és szakképzettséget igénylő munkára is kiterjed, amely őt kétségen kívül a közönséges munkások és napszámosok körén felül emeli, a társulat gépészet joggal a törvény idézett szakaszában említett altisztnak lehet tekinteni. Az altisztek illetményei után pedig a nyugtávitányi illeték jogosan követelhető. 6067/1928. P. Egy másik ítéletben pedig a K. B. kimondotta, hogy a szövetkezett alkalmazottai közül az üzletvezető, kereskedő-

segéd és pénztárosnő illetményei után a nyugtailleték nem követelhető, éspedig azzal az indokolással, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok csupán a szolgálatukban álló hivatalnokok, altisztek és szolgák járandóságai után tartoznak a nyugtailletéket készpénzben befizetni. Egyéb vállalati alkalmazottakra nézve ez a kötelezettség nem áll fenn, mert a törvényes rendelkezés kimerítő felsorolást tartalmaz, azt tehát kiterjesztőleg magyarázni nem lehet. A szövetkezet a K. T. 243. §-a rendelkezése értelmében nyilvános számadásra kötelezett vállalat, üzletköre kiterjed a rendes kereskedelmi árusításra, melynek keretében megfelelő kereskedelmi alkalmazottakat is kell tartania. Ezek az alkalmazottak munkájuk minőségénél fogva nem hivatalnokok, de nem altisztek, s nem szolgák. Munkájuk gyakorlati ismereteken alapul, s lényege szerint a vásárló közönség kiszolgálásában áll (a pénztárosoknál az árusítással kapcsolatos fizetések átvételében), s alatta marad a hivatalnoki munkakörnek, amely a belső ügyvitelnek elméleti ismereteket és képzettséget is igénylő vitele. Viszont felül áll a tisztán technikai és testi munkát jelentő altiszti és szolgálai foglalkozásnál. Ezért ezekkel az alkalmazottakkal szemben az 1920: XXIV. t.-c. 17. §. (2) bekezdése nem alkalmazható. 13.040/1929. P.

A bíróságnak az előbbi ítéletben alapos okfejtéssel megindokolt jogi nézete a kincstár szempontjából lehet kedvező, de a törvény rendelkezései szerint, mely kimerítő felsorolást tartalmaz, megnyugtatonak és a törvény szemével egyezőnek nem tekinthető. A törvény taxátiójából világosan következik, hogy semmiképen sem lehetett a törvénynek célja, hogy az illetékkötelezettséget a társaság minden egyes alkalmazottjára kiterjessze, mert ha ezt kívánta volna, törvényhozói akaratát kifejezésre is juttatta volna akként, hogy a törvény szövegében felvette volna „minden alkalmazott járandósága nyugtailleték alá esik.” Ha a törvényben foglalt felsorolás intencióit keressük, úgy arra a megállapításra juthatunk, hogy a törvény a nyugtailleték kötelezettséget azon személyek, illetve alkalmazotti kategóriák járandóságaira kívánta kiterjeszteni, akik a társaság igazgatásában, adminisztrációjában, szellemi tevékenységgel vesznek részt. Vagyis a törvény szellemi működés kifejtését kívánja. De vajjon szellemi munkateljesítményt végez a villamos társaság gépésze, a kereskedősegéd, kinek teendője kimerül abban, hogy a már előre becsomagolt árút a vevőnek kiszolgáltassa, a villamoskalauz, ki az utasnak a jegyet blokkjáról letépi, és annak ellenértékét átveszi, stb. Véleményem szerint a gépészt nem lehet az altisztek kategóriájához sorolni. Felvételük sem kinevezési okmányon, sem

szolgálati szerződésen nem alapszik. Ezek iparos segédek, kik rendszerint munkakönyvvvel jelentkeznek, és felmondás esetén, ha fontosabb teendőkkel bizattak is meg, legfeljebb 3 havi felmondás illeti meg őket. Ebbeli felfogásom helyesége mellett bizonyít az okirati illettékekről készült H. Ö. tervezet 204. §-a (1) bekezdésének az a rendelkezése, amelyben a törvény felsorolásai közé felvette az *egyéb alkalmazottak* járandóságainak illettékkötelezettségét. A K. B. ítéletében foglalt indokolásban lefektetett elvek szerint tehát legfeljebb arról lehetne szó, hogy a gépész, ezen „egyéb alkalmazottak” fogalmi körébe esik. Ámbár még mindig kétséges, hogy nem vonatkozik-e a gépészre is a tervezet 204. §. (6) bekezdésének az az intézkedése, mely szerint „azoknak az alkalmazottaknak a járandóságai, akik a vállalatnak ipari, termelési, vagy árukereskedelmi üzemében pusztán testi (fizikai) munkát teljesítenek” nem esnek a meghatározott illettékkötelezettség alá. Nyilvánvaló tehát, hogy a gépész a jelenleg hatályban lévő törvény rendelkezése szerint semmi esetre sem tartozik azon alkalmazottak közé, ki után a nyugtáilleték lerovandó lenne.

A Közigazgatási Bíróságnak a szövetkezet üzletvezetője kereskedőségére vonatkozó jogi nézetét teljes egészében magamévá teszem. A szövetkezet pénztárosát azonban — legyen az bár egy csekélyebb terjedelmű üzlet pénztárosa — nem vonnám ki a tisztviselői kategóriából, mert az árusítással kapcsolatos fizetések átvétele, pénztári zárlat készítése, oly szellemi munka teljesítmény, mely őt hivatalnokká minősíti. Külön kiemelhető, hogy az 1910/920. M. E. számú rendelet, valamint a magántisztviselők és kereskedőségek szolgálati viszonyáról szóló törvénytervezet úgy a címben, mint a szövegben a kereskedőségi kategóriát a hivatalnoki, illetve magántisztviselői kategóriától kifejezetten megkülönbözteti.

Közvetlenül a gyártásnál foglalkoztatott nem szellemi, hanem testi munkát végző gyári alkalmazottak, még akkor is, ha havi fizetésben részesülnek, és a hosszabb gyakorlat által szerzett tapasztalati ismereteik révén bizonyos fokig a többi munkás fölött állanak, csak iparos segédeknek, nem pedig iparvállalati tisztviselőknek minősülnek.

A szolgálatadó és az alkalmazott között fennálló jogviszony elbírálásánál nem az alkalmazott címe, vagy elnevezése az irányadó, hanem az a jog és cselekvési kör, melyet az alkalmazott betölt. A fennforgó állandó zavarok és viták legcélszerűbben olymódon volnának elháríthatók, ha a törvény a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és a korlátolt felelősségű társaságok alkalmazottai között munkakör és alkalmazotti minőség szempontjából egyálta-

lában nem különböztetve, valamennyi vállalati alkalmazott illetményeit bevonná a nyugtáilleték kötelezettség alá, mégis szociális szempontból egy fizetési minimum, (pl. évi 1.500.— P) korlátozásának felállításával.

A Közigazgatási Bíróság jogegységi tanácsának 1930. március havi ülésén ez a kérdés napirenden volt, de sajnos határozat nem hozatott. Nagyon helyes volna tehát, ha a Pénzügyminiszterium az egyöntetű eljárás céljából egy interpretáló rendeletet adna ki, mely végetvethetne a különböző, sokszor homlokegyenest ellenkező álláspontok érvényesülésének.

A törvény életbelépésekor a kérdésnek fontossága alig volt. Ma azonban, mikor a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok száma csak Budapesten a 3.000—-ret is jóval meghaladja, felszínre hozta a fiskus szempontjából is ennek aktualitását.

Nézetem szerint tehát negatív beállításban azt mondhatjuk, hogy nem tartoznak ennek a törvénynek hatálya alá; 1. a társaság által fenntartott, vagy kezelt intézményeknél (iskola) alkalmazott tanítók, lelkészek, orvosok, 2. az ipari és kereskedelmi tanoncok, kereskedősegédek, gépészek, főpincérek, gyári munkások, 3. közlekedési vállalatoknál hajózási személyzet, kalauzok, ellenőrök, 4. az újság vállalatoknál írók, nyomdászok, és a színházi vállalatoknál irodalmi vagy művészi szolgálatokra szerződöttest színész, karmester, zenész.

PÉNZÜGYI JOGGYAKORLAT.

A városnak a kisüstök használatáért a termelőktől szedett díjazásból és a vámpálínkák értékesítéséből származó bevétele általános forgalmi adó alá esik. (Közigazgatási Bíróság 7853/1930. P. szám.) C. város terhére azért iratott elő a sérelmezett forgalmi adó, mert a városi szeszfőzdek (kisüstök) használatáért a termelőktől szedett díjazásból, illetve vámpálínkák értékéből az adóellenőrzési időszakban befolyt bevételeit nem adózta meg.

A város panasziratában azt vitatja, hogy ezen szeszfőzdeiben a behozott nyersanyagok kifőzését a termelők a városi közegek tevékenysége nélkül saját maguk végezték, s így tulajdonképpen a városok részéről kereseti tevékenység nem lévén, inkább a város és a termelők között a szeszfőzdek használatára irányuló bérleti viszony létesült, amely után kapott haszonbér jellegű bevételei forgalmi adó tárgyát nem képezik, már azon okból sem, mert a szeszfőzésre szolgáló kisüstöket, illetve azok használati díját a kincstár a város által teljesített állami feladatok végzéséért engedte át a városnak ép úgy,